

komstig van den duivel, waartegen zij te kampen hadden, rechtsgeleerden, onmiddellijk na de verovering uit Spanje gezonden om de inheemsche wetten te bestudeeren en in verband daarmee de administratie van het veroverde gebied te regelen, — zij allen hebben bijgedragen tot het merkwaardige geschiedverhaal dat ons de wording en de lotgevallen van het Inka-rijk, althans in groote trekken, schildert. Ook aan twee mestiezen, den bekenden Garcilasso de la Vega, zoon van een Spaansch edelman en een Inka-prinses, en Blas Valera, wiens moeder tot den hofkring van den te Cajamarca verraderlijk vermoorden Inka Atahualpa behoorde, danken wij belangrijke geschriften over de geschiedenis en beschaving van het Inka-rijk. En ten slotte verdienen ook als bronnen vermeld te worden de werken van twee ontwikkelde volbloed-Peruanen, die omstreeks het begin van de 17e eeuw hun lezing van de overlevering te boek stelden.

Het spreekt van zelf, dat de historische overlevering, zooals wij haar uit deze bronnen leeren kennen, met allerlei mythische en legendarische elementen vermengd is. Sommige geleerden verwerpen dan ook alles uit deze traditie wat op den tijd vóór de Inka-periode betrekking heeft als grootendeels legendarisch en geheel buiten het bereik der wetenschappelijke kritiek liggend. Anderen zijn minder skeptisch en meenen dat ook dit gedeelte der overlevering een in hoofdtrekken betrouwbaar beeld geeft van de verschillende perioden die aan het Inka-tijdperk zijn voorafgegaan en de gewichtigste gebeurtenissen in elk dezer perioden. Het naar hun meening vrijwel betrouwbare verhaal dat na aftrek van alles wat klaarblijkelijk mythisch is overblijft, komt nu hierop neer. In een zeer ver verleden moet een zekere stam of „clan”, van het Cuzco-dal uit, langzamerhand een groot gedeelte van het latere Peru onder zijn heerschappij hebben gebracht. Dit rijk moet onder het wijs en krachtig beheer van twee opeenvol-

gende dynastieën verscheidene eeuwen lang een bloeiend bestaan hebben gevoerd, totdat het eindelijk, tengevolge van herhaaldelijke invallen van vijandige stammen, ineens stortte en de heerschende dynastie haar heil moest zoeken in de vlucht. Zij vluchtte naar een streek genaamd Tampoe-tokko (lett. „Herbergvenster”), niet ver ten Zuiden van Cuzco, waar zij met een klein aantal volgelingen den traditioneelen godsdienst en de aloude beschaving bleven handhaven. Zoo bleef hier het laatste overblijfsel van die eeuwenoude cultuur bewaard, terwijl overal elders de bevolking verwilderde en de vroegere, waarschijnlijk vrij hoogstaande, godsdienst door allerlei meer primitieve uitingen van het religieuze leven werd verdrongen.

Met den val van het oude rijk eindigt de eerste periode. Hoelang die geduurd heeft, is niet uit te maken. De overlevering vermeldt 64 vorsten, maar het is volstrekt niet zeker dat de regeering steeds van vader op zoon is overgegaan, zoodat het zeer gewaagd zou zijn de conclusie te trekken dat het rijk althans 64 generaties oud moet zijn geweest.

De tweede periode is die gedurende welke het oude heerschergeslacht, van uit hun rijkje Tampoe-tokko, langzamerhand kleine stukken van het oude rijk begon te heroveren, totdat het eindelijk, nadat meer dan 20 vorsten achtereenvolgens aan de regeering waren geweest, er in slaagde het Cuzco-dal opnieuw aan zijn gezag te onderwerpen.

Verder heeft de oude dynastie het niet kunnen brengen. Den wederopbouw van het oude rijk te voltooiën, ja, de onbetwiste heerschappij van Cuzco's vorsten tot ver buiten de vroegere grenzen uit te breiden, was weggelegd voor een ander vorstengeslacht, dat nu de macht in handen kreeg, dat der Inka's.

Het verhaal hoe de eerste Inka door een handig opgezette intrigue van zijn moeder den troon verwierf, is duidelijk genoeg, maar